

"אין נכנסין בכלי זיין לבית-המדרש"

בית יוסף (או"ח סימן קנא)

כתוב בארחות חיים (הל' ביהכ"נ אות ז) בשם הר"מ שאסור ליכנס לבית הכנסת בסכין ארוך לפי שהתפלה מארכת ימיו של אדם והסכין מקצרם וליכנס בכיסו נמי אסור כדאמרינן שלא יכנס להר הבית באפונדתו והגיה עליו ה"ר פרץ מיהו אין לחוש כי אם בגילוי הראש ע"כ. ובמסכת סופרים (פ"ד הט"ו) כתוב מי שראשו מגולה לא יוציא הזכרה מפיו עכ"ל:

שו"ע (או"ח סימן קנא סעיף ו)

מותר ליכנס בבהכ"נ במקלו ובתרמילו ובאפונדתו (פי' מיני כיסים תרגום ובילקוט ובתרמיליה), ויש אוסרים ליכנס בו בסכין ארוך או בראש מגולה.

משנה ברורה (סימן קנא ס"ק כב)

בסכין ארוך - לפי שבית-הכנסת שהוא מיוחד לתפלה מארכת ימיו של אדם, והסכין מקצר ימי אדם. ועיין באליה רבה שדעתו שאין להחמיר כי אם בסכין מגולה:

ערוך השולחן (או"ח סימן קנא סעיף ז)

כתב רבינו הב"י בסעיף ו' ויש אוסרים ליכנס בו בסכין ארוך או בראש מגולה עכ"ל ואינו מובן מה עניין זל"ז ועוד דבראש מגולה בלא"ה אסור ונראה כמי שאומר דכצ"ל בסכין ארוך ובראש מגולה כלומר כשעצם הסכין מגולה שאינו בכיס דכשהוא בכיס מותר [א"ר סק"י] ולכן דווקא סכין ארוך דקצר יכול לטמון אותו תחת בגדיו או בכיסו [עט"ז שטרך בזה] וטעם האיסור לפי שהברזל מקצר ימיו של אדם ותורה ותפלה מאריכין ימיו של אדם אינו בדין שיתראה המקצר במקום קדוש הלזה

מהר"ץ חיות

דף פב ע"א גמ' ויקם ויקח רומח בידו מכאן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש. נ"ב עיין בב"י או"ח סימן קנ"א ובש"ע או"ח סימן קנ"ב דאין נכנסין לבהכ"נ בסכין ארוך והטעם שלא יאריך המקצר על המאריך והעלימו עין כאן דמוכח דאף לבהמ"ד דקדישתו קלה מבהכ"נ אסור ליכנס בכלי זיין כ"ש בבהכ"נ וכאן למדו זאת מן המקרא וצ"ע:

כף החיים (סימן צ"א ס"ק כט)

ואני שמעתי בשם המקובלים ז"ל שמזהירין שלא לשא עליו שום דבר של ברזל בשעת התפלה.

בירור הלכה (סנהדרין פב ע"א)

הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש לא הביאו להלכה איסור הכנסת כלי זיין לבית המדרש, ובדברי הראשונים מובא הדין אצל המאירי, הכותב שלעולם אין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש.

המחבר פוסק שאסור להכנס עם סכין לבית הכנסת, ובבית יוסף הוא מציין את המקור לכך מספר אורחות חיים (דיני בית הכנסת, אות ז) בשם הר"מ, מטעם שאינו בדין שיכנס עם סכין שמקצר ימיו של אדם לעומת התפילה המאריכה את ימיו. הגר"א בביאורו מוסיף כמקור את המשנה במסכת מידות (פרק ג, ד) שם נאמרה ההלכה ביחס לבית המקדש, ואף בית כנסת כמוהו בבית המקדש.

השאלה היא מדוע לא הובאו הדברים שבסוגייתנו כמקור פשוט להלכה, וכך מקשה המהרי"ץ חיות בחידושו.

בעל ציץ אליעזר (חלק י, יח, ב) ובעל ברכת אליהו על ביאור הגר"א (שם) כותבים שבסוגייתנו מדובר על בית המדרש, שקדושתו חמורה יותר מקדושת בית הכנסת (כמבואר בשו"ע או"ח סי' צ, יח), ולכן אי אפשר להסתמך על סוגייתנו במה שנוגע להלכות בית הכנסת.

על דבריהם יש להעיר מדוע לא נכתבה ההלכה הזו בשו"ע בקשר לבית המדרש, לכן נראה כי גם המחבר סובר כמו הפוסקים הראשונים, שהדברים האמורים כאן אינם בגדר הלכה אלא רק בגדר עצה טובה.